Platform voor Religie en Levensbeschouwingen
Gelderland Midden

Startnotitie

OP EIGEN WIJS ONDERWIJS

Ramon Barends
14 december 2021

Platform voor Religie en Levensbeschouwingen
p/a Mierlostraat 43, 6844 DW ARNHEM

vervolg

Inleiding

In politiek Den Haag is er debat over de positie van artikel 23 van Grondwet. In het parlement is recent gesproken en besloten over Wetgeving rondom het Burgerschapsonderwijs. Ook is er gesproken over de vrijheid van LHBTIQ-mensen op reformatorische scholen aan de hand van de casus op het Gomarus College. Tenslotte heeft het PvdA-Kamerlid Habtamu de Hoop een initiatiefwet ingediend om artikel 23 aan te passen. Aanleiding om een startnotitie over op te stellen voor het gesprek in de levensbeschouwelijke instellingen en in de gemeenteraden en Colleges van B&W in de regio Gelderland-Midden[1]. Dit onderwerp verdient een goed gesprek. In deze startnotitie geeft het Platform voor Religie en Levensbeschouwingen Gelderland-Midden een voorzet voor dat goede gesprek.

Artikel 23 Grondwet

Artikel 23 Grondwet luidt als volgt:
"1. Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der regering.
2. Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht van de overheid en, voor wat bij de wet aangewezen vormen van onderwijs betreft, het onderzoek naar de bekwaamheid en de zedelijkheid van hen die onderwijs geven, een en ander bij de wet te regelen.
3. Het openbaar onderwijs wordt, met eerbiediging van ieders godsdienst of levensovertuiging, bij de wet geregeld.
4. In elke gemeente wordt van overheidswege voldoend openbaar algemeen vormend lager onderwijs gegeven in een genoegzaam aantal openbare scholen. Volgens bij de wet te stellen regels kan afwijking van deze bepaling worden toegelaten, mits tot het ontvangen van zodanig onderwijs gelegenheid wordt gegeven, al dan niet in een openbare school.
5. De eisen van deugdelijkheid, aan het geheel of ten dele uit de openbare kas te bekostigen onderwijs te stellen, worden bij de wet geregeld, met inachtneming, voor zover het bijzonder onderwijs betreft, van de vrijheid van richting.
6. Deze eisen worden voor het algemeen vormend lager onderwijs zodanig geregeld, dat de deugdelijkheid van het geheel uit de openbare kas bekostigd bijzonder onderwijs en van het openbaar onderwijs even afdoende wordt gewaarborgd. Bij die regeling wordt met name de vrijheid van het bijzonder onderwijs betreffende de keuze der leermiddelen en de aanstelling der onderwijzers geëerbiedigd.
7. Het bijzonder algemeen vormend lager onderwijs, dat aan de bij de wet te stellen voorwaarden voldoet, wordt naar dezelfde maatstaf als het openbaar onderwijs uit de openbare kas bekostigd. De wet stelt de voorwaarden vast, waarop voor het bijzonder algemeen vormend middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs bijdragen uit de openbare kas worden verleend.
8. De regering doet jaarlijks van de staat van het onderwijs verslag aan de Staten-Generaal."

Onderwijsraad

De Onderwijsraad, het hoogste adviesorgaan voor Kabinet en Kamer als het over onderwijs gaat, heeft diverse adviezen gegeven over dit onderwerp. Een citaat over het meest recente advies: *"Baken helder af wat in het onderwijs moet, wat mag en wat niet mag als het gaat om de vrijheid van onderwijs. En neem daarbij de democratische rechtsstaat als normatief kader. Dat*

[1] Gemeenten Rozendaal, Rheden, Renkum, Overbetuwe, Lingewaard, Duiven, Westervoort en Arnhem

vervolg

***adviseert de Onderwijsraad over artikel 23 van de Grondwet in het advies 'Grenzen stellen, ruimte laten'. Scholen hebben zich aan het kader van de democratische rechtsstaat te houden, leveren er een bijdrage aan en mogen het niet ondermijnen. Dit geldt ook voor de overheid. Die moet de grenzen duidelijker aangeven en scherper handhaven. Die begrenzing is nodig zodat de vrijheid van onderwijs, de ruimte in het onderwijs voor een bepaalde (levens)overtuiging, religie of pedagogische opvatting, toekomstbestendig is binnen de democratische rechtsstaat en de samenleving."*[2] Voorafgaand aan dit advies is een informerende nota verschenen.[3]**

Wetsvoorstel-De Hoop (PvdA)

Het Kamerlid De Hoop (Partij van de Arbeid) heeft een initiatiefvoorstel ingediend om het artikel 23 te wijzigen. Op de internetconsultatie-pagina staat het voorstel als volgt samengevat: "*De initiatiefnemer beoogt het belangrijke artikel 23 van de Grondwet aan te vullen. Met de aanvullingen blijft de onderwijsvrijheid voor scholen bestaan: Ieder kind heeft recht op onderwijs, en moet elke school kunnen kiezen. Tegelijkertijd moet elke school de plicht hebben om kinderen op gelijke voet te accepteren. Daarbij moet het onderwijs bijdragen aan gelijke kansen, persoonlijkheidsvorming en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.".*

Discussiepunten

Het discussiepunt in het artikel 23-debat is de kwestie of een school op religieuze grondslag op school de religieuze leer mag handhaven en als richtlijn mag voeren. Mag een school bijvoorbeeld uiten dat een relatie alleen tussen man en vrouw mag zijn? En mag een school verplichten dat jongens jongenskleren en meisjes meisjeskleren aan moeten? Of, moet een school ruimte geven aan leerlingen die dit niet geloven en die mening willen praktiseren?

Wat weegt zwaarder? De grondslag van de school en de vrijheid om deze grondslag te voeren en te handhaven, of de vrijheid van de individuele leerling?

Afrondend

Deze startnotitie beoogt om een aanleiding te vormen om onderling het gesprek te voeren. Het Platform verzoekt om reacties op deze notitie, teneinde een kadernotitie te kunnen formuleren.

Ramon Barends

[2] https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/adviezen/2021/10/05/grenzen-stellen-ruimte-laten

[3] https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/publicaties/2019/12/9/notitie-onderwijsvrijheid-en-overheidszorg